

RASESYNET HOS MORMONENE I DET FORRIGE ÅRHUNDRE

Av Johnnie Glad

Innledning

Jesu Kristi kirke av siste dagers hellige er et samfunn som ble stiftet av Joseph Smith 6. april 1830 i Fayette i staten New York, USA. Ofte går dette samfunnet under navnet mormonkirken, og dets medlemmer blir kalt mormonere. Navnet skriver seg fra deres åpenbaringsskrift, Mormons bok.¹

Mormonkirken gjør krav på ikke bare å være en kristen kirke, men den eneste sanne sådanne. I tillegg til Bibelen har dette samfunnet flere hellige skrifter som har like stor autoritet som Bibelen og blir stilt på lik linje med den.

Den første tiden etter grunnleggelsen var en omflakkende tilværelse for dette nye samfunnet. Ikke lenge etter opprettelsen flyttet samfunnet til Kirtland, Ohio. Derfra gikk ferden videre vestover til staten Missouri. Her var det meningen å slå seg ned, men uforutsette vanskeligheter og store problemer med stedets befolkning angående bl.a. slavehold, gjorde sitt til at mormonene måtte sette kursen østover igjen til staten Illinois, hvor de for tredje gang forsøkte å bygge sitt Sion. Ved Mississippi elvens bredder anla de byen Nauvoo.² Her forble mormonene til den siste og store forflytning vestover til Saltsjødalen tok til i 1846.

Læren

Samtidig som mormonkirken gjør krav på å være en kristen kirke, gjør den også krav på å representere en ny åbenbaring. Kirken har 13 trosartikler.³ Ved første øyekast ser noen av disse ikke ut til i nevneverdig grad å avvike fra den vanlige oppfatning av den kristne tro. Ved nærmere ettersyn viser det seg imidlertid at mormonkirkens teologi avviker sterkt fra den felles kristne arv. Som eksempler på dette kan nevnes gudsbildet og stedfortredende dåp for avdøde.

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

Det vi vil rette søkelyset på i denne artikkel er rasesynet hos mormonene slik det kom til uttrykk i forrige århundre. Dette er et ømtålelig punkt i mormonkirkens historie, noe som mange mormonere i dag helst vil glemme.

Allerede fra dette samfunnets begynnelse ble det påpekt at en mørk hudfarge var et tegn på Guds mishag. I Mormons Bok leser vi:

Og det skjedde at jeg så at de etter å ha sunket ned i vantro, ble et mørkt, avskyelig og urenselig folk, dovent og fullt av all slags styggedom. (1. Nephi 12,23).⁴

Disse ord beskriver situasjonen til lamanitene (forfedre til indianerne).

Når vi skal behandle rasesynet hos mormonene må vi i tillegg til indianerne også ta for oss en annen stor gruppe mennesker, nemlig negrene (de av afrikansk bakgrunn). Under vår behandling av emnet kommer vi også inn på slaveriet da det var negrene som oftest ble brukt som slaver i USA. Folks syn på slaveriet og deres forhold til det, gjenspeilte ofte deres syn på slaven som igjen var et resultat av rasesynet.

Indianerne skal bli hvite

Mormons Bok forteller om en gruppe mennesker, Jareditene, som forlot Babels tårn omkring år 2200 f.Kr. Etter en lang og strabasiøs reise nådde de Amerika hvor de slo seg ned. De koloniserte dette kontinent og dyrket jorden, men indre uro og splid førte til slutt til at dette folket gikk til grunne.

Omkring år 600 f.Kr. fant en ny innvandring sted. En jøde ved navn Lehi som var en etterkommer av Josef, forlot Jerusalem sammen med sin hustru og sønner og noen få andre. De ankom til Amerika hvor de slo seg ned og ble til et stort folk.

Lehi hadde flere sønner. En av dem, Nephi, ble innsatt som profet, men han ble ikke anerkjent av hele folket. Nephis tilhengere fikk navnet nephiter. Nephitene var lyse av utseende. De var dyktige, dyrket jorden, anla byer, etc.

Den andre gruppen av folket valgte som sin leder Laman, Lehis eldste sønn. Etterkommerne ble kalt lamaniter. De hadde en broket historie med frafall og omvendelser. Til slutt forkastet de Kristi evange-

lium. På grunn av deres ulydighet og hovmot straffet Gud dem ved å gi dem en mørk hudfarge. Lamanitene utryddet nephitene ca. år 400 e.Kr. Nord-Amerikas indianere stammer fra lamanitene. Indianerne som lever i dag blir derfor ofte referert til som lamaniter.

På grunn av vantro og ulydighet ble indianerne straffet av Gud med en mørk hudfarge. Dette kommer klart til uttrykk i Mormons Bok. I tillegg til det ovenfor siterte utsagn fra 1. Nephi 12,23 kan nevnes:

Og han hadde forårsaket at forbannelsen kom over dem, ja endog en hård forbannelse for deres ugudelighets skyld. For se, de hadde forherdet sine hjerter mot ham, så de var blitt som flint, og da de var hvite og meget vakre og behagelige, lot den Herre Gud dem få en mørk hud, så de ikke skulle være tiltrekkelige for mitt folk. (2. Nephi 5,21).

Lamanitenes hud var mørk ifølge det tegn som ble satt på deres fedre. Det var en forbannelse over dem på grunn av deres overtredelse og deres opprør... (Alma 3,6).

Imidlertid kunne denne forbannelse bli fjernet fra dem hvis de angret sine synder og omvendte seg. »Og deres forbannelse ble tatt fra dem, og deres hud ble hvit som nephitenes« (3. Nephi 2,15). I de siste tider når lamanitene har omvendt seg skal det ikke gå mange generasjoner før de får en hvit hudfarge:

Og da skal de glede seg, for de skal vite at det er en velsignelse til dem fra Guds hånd, og mørkhetens skjell skal falle fra deres øyne og mange generasjoner skal ikke gå bort i blant dem før de skal bli et hvitt og behagelig folk. (2. Nephi 30,6).

Joseph Smith mente at denne prosessen kunne framskyndes ved at mormonere giftet seg med indianere. På denne måten kunne indianerne oppnå en lys hudfarge. Denne åpenbaringen som Joseph Smith skal ha fått i 1831 ble i lang tid hemligholdt av lederne i mormonkirken fordi den handlet også om polygami.⁵ Denne åpenbaringen sier bl.a. følgende:

For it is my will, that in time, ye should take unto you wives of the Lamanites and the Nephites that their posterity may become white, delightful and just, for even now their females are more virtuous than the gentiles.⁶

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

Brigham Young som overtok lederposisjonen etter Joseph Smith hadde samme syn som sin forgjenger på denne saken. Young talte også om indianerne som skulle bli »a white and delightsome people«. ⁷ Han oppfordret til innbyrdes giftermål med indianerne. Den mørke hudfargen var en forbannelse for deres overtredelser. Ved innbyrdes giftermål var det Guds vilje at denne forbannelsen skulle bli fjernet og de gjeninnsatt i deres opprinnelige stand.

Selv om indianerne ikke ble utstøtt av mormonene ble de sett på som en gruppe mennesker over hvilke Guds forbannelse hvilte. Deres mørke hudfarge bar vitnesbyrd om dette. Indianerne ble på denne måten stigmatisert. To måter ble framsatt hvorpå dette stigma kunne fjernes. For det første, at de angret sine synder og omvendte seg. For det annet, at man hjalp Vår Herre fjerne forbannelsen ved innbyrdes giftermål med indianerne. Intet ble imidlertid sagt om det siste moment var avhengig av det første. Det som opptok Joseph Smith, Brigham Young og deres likesinnede var hvordan forbannelsen kunne fjernes. Den systematiske tenkning var det ikke alltid så nøye med.

Mormonene så det som en stor oppgave å misjonere blandt indianerne. Allerede mens mormonene holdt til i Kirtland, Ohio, drog Oliver Cowdery, en av Joseph Smiths nære medarbeidere, til Missouri for å forsøke å omvende lamanitene (indianerne). Han vendte oppildnet og begeistret tilbake. Resultatet ble at Joseph Smith reiste til Jackson County og hjalp til med å grunnlegge en mormonsk bosetting der Independence, Missouri, ligger i dag. ⁸

Indianerne ble oppfordret til å slutte å sloss og drepe hverandre. De skulle bli ett folk og dyrke jorden i fred og fordragelighet sammen med blekansiktene. De skulle bli gjeninnsatt i sine rettigheter og privilegier. ⁹

Dette skapte irritasjon blant befolkningen i Missouri. De var nemlig ikke interessert i å ha indianerne som fastboende naboer. De ville ha denne gruppe mennesker skjøvet ut fra sitt territorium så de kunne nyttiggjøre seg landet etter eget behag. For dem representerte indianerne fare og utrygghet.

For mormonene var det imidlertid maktpåliggende å få indianerne gjeninnsatt i deres opprinnelige stand. Anger og omvendelse ville føre til at Guds forbandelse, den mørke hudfargen, ville bli fjernet. De ville

derved igjen bli et hvitt og behagelig folk.

Holdningene til indianerne fra befolkningen i Missouri var preget av usikkerhet og fiendskap. Mormonenes holdning derimot var vennligsinnet. Til tross for dette kaster rasismen skygger inn over dette landskap. Hvorfor skal hudfargen avgjøre og peke ut hvem som er under Guds forbannelse? Hvorfor er den hvite hudfargen så meget bedre enn den mørke?

Negeren i lys av eksisterende situasjoner

I Missouri ble befolkningen betenkt da flere og flere mormonere flyttet til deres landsdel og slo seg ned der. Mormonene var nemlig ikke som andre nybyggere som slo seg ned for en stund før de fortsatte ferden videre mot vest. Mormonene slo seg ned for godt i påvente av opprettelsen av det nye Jerusalem i tusenårsriket som skulle finne sted på de kanter.¹⁰ De bygget seg hus og farmer, etablerte forretningsvirksomhet, osv. Mange ble derfor engstelige for at mormonene, når bare de ble mannsterke nok, ville overta styre og stell politisk og religiøst.

Desuten kom mormonene fra nordstatene og hadde ingen slaver. Dette var kanskje det mest urovekkende for den stedegne befolkning som til en stor grad hadde immigrert til disse områdene fra sørstatene Kentucky og Tennessee. Mange av disse hadde med seg slaver. I 1830 var over en femte del av befolkningen i Missouri slaver. Tidlig i år 1832 anklaget de gamle kolonister mormonene for å så splid og oppvigleri blant deres slaver. Mormon lederne lovt å bedre denne situasjon.¹¹

I 1833 forsøkte en håndfull frie negrer, som var blitt omvendt til mormonkirken, å slå seg ned i Independence. Redaktøren av *The Evening and Morning Star*,¹² W. W. Phelps, oppdaget at det var en bestemt lov i Missouri som forbød folk som ikke hadde borgerrett i en annen stat, å komme til Missouri. Han trykte denne loven i nevnte avis for å unngå misforståelser innenfor kirkesamfunn som respekterte de frie sorte, som overveiet å komme til den vestre delen av Missouri som medlemmer av mormonkirken. Phelps var klar over hvor brennbar denne saken var. Derfor skrev han en artikkel der han påpekte, at siden mormonkirken ikke hadde noen bestemt retningslinje med hensyn til de sorte, burde en utvise forsiktighet. Både de sorte og de hvite var i den

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

barmhjertige Guds hender. Når det gjaldt slaver, påpekte Phelps, hadde mormonene intet å si. Blant mange av tidens gode foretak nevnes, at mye blir gjort for å avskaffe slaveriet og kolonisere de sorte i Afrika.¹³

Dette forårsaket en voldsom reaksjon blant de gamle kolonister. De tolket artikkelen som en direkte invitasjon til frie negrer å immigrere til Missouri og fullstendig overse loven som var vedtatt for å hindre dette. Et masse møte ble sammenkalt. Her ble det besluttet å utvise mormonene fra Missouri.

I denne tilspissede situasjon fikk Phelps i all hast trykt en ekstra utgave av *The Evening and Morning Star*. Den kom ut 16. juli 1833, fire dager før et nytt masse møte var planlagt. Her ble det henvist til artikkelen »Free People of Color« som stod i det forrige nummer og som en mente var blitt misforstått. Det ble presisert at intensjonen med artikkelen ikke bare var å stanse immigrasjonen av fargede til Missouri, men også å hindre dem fra å bli medlemmer av mormonkirken. De sorte var uvitende, og det skulle lite til før de forstyrret freden i samfunnet. Det ble understreket på nytt at en var i mot å gi de sorte adgang til Missouri og likeledes til mormonkirken.¹⁴

Det er sannsynlig at mormonkirken til å begynne med ikke hadde noen fast utformet lære med hensyn til neger-slaveriet. Derfor kunne redaktøren av *The Evening and Morning Star* skrive: »As to slaves, we have nothing to say; in connection with the wonderful events of this age much is doing towards abolishing slavery, and colonizing the blacks in Africa.«¹⁵

Imidlertid, på grunn av den kritiske situasjon som oppstod i Missouri følte mormonene seg presset til å innta en negativ holdning overfor de frie negrene. Denne gruppe mennesker skulle ikke bare nektes adgang til Missouri. De skulle heller ikke få adgang til mormonkirken. »To be short, we are opposed to having free people of color admitted into the state; and we say, that none will be admitted into the Church.«¹⁶

Våren 1836 fikk mormonene i Kirtland, Ohio, besøk av en tilhenger for opphevelse av slaveriet. Det viste seg å være stor interesse for dette emnet. Joseph Smith ble imidlertid engstelig for hvordan dette skulle bli oppfattet i sørstatene hvor mormonkirken drev sitt arbeide. Ifølge Smith var det mange her som hadde tatt imot budskapet som ble forkynt. Nå

var Smith redd for at dette arbeidet skulle bli ødelagt ved at folk i sørstatene skulle angripe mormonene for å være imot slaveriet og gå inn for å avskaffe det.

Smith var klar over hvor ømtålelig denne saken var. Men han fastholdt at slaveeierne selv var best skikket til å avgjøre de negative sider ved slavehold. Hvis slaveri var av det onde, ville naturligvis de som bodde i stater hvor dette ble praktisert, være de første til å vite dette og foreskrive et botemiddel mot det. Smith hevdet at folk fra nordstatene ikke hadde mer rett til å si til de i sør, at de ikke skulle ha slaver, enn de i sør hadde rett til å pålegge slavehold for de i nord. Han hadde intet til overs for de i nord som gikk inn for slaveriets opphør og som engasjerte seg i denne kampen ved å undertegne opprop mot slaveri. Han karakteriserte dette som en fiendtlig erklæring mot folket i sør som kunne splitte nasjonen.¹⁷

Smith forsvarte sitt syn på slaveriet ved å henvise til Bibelen. Slaveri stod ikke i noe motsetningsforhold til Gud. Det ble henvist til 1. Mos. 9, 25, 26: »Forbannet være Kanaan, den ringeste trel for sine brødre!« »Lovet være Herren, Sems Gud! Kanaan skal være hans trel!« Denne profeti var blitt oppfylt. Forbannelsen over Kanaans sønner var enda ikke fjernet, og ville heller ikke bli det før en like stor makt som forårsaket den, opphevet den.

Det ble videre henvist til Abraham som hadde trel og trelkvinner. Også i Det nye testamente fant Smith bevis for slaveriets legitimitet, som f.eks. Ef. 6, 5-9 og 1. Tim. 6, 1-5. Dette siste skriftsted var så klart ifølge Smith, at han så ingen grunn til å kommentere det noe nærmere. Skriften talte for seg selv, og de som i Skriften hadde uttalt seg om dette emne, var bedre kvalifisert til å undervise i Guds vilje enn alle de i verden som gikk inn for slaveriets avskaffelse.¹⁸

Det kan være liten tvil om at Smith følte et sterkt press fra sørstatene. Han hadde også sikkert i erindring den eksplosive situasjonen i Missouri og den anti-mormonske holdningen som oppstod der. Samtidig var han interessert i mormonkirkens ekspansjon også i sørstatene. Her måtte en balanse kunst til. Med Bibelen i hånd valgte Smith å forsvare slavehold.

Smiths syn på negeren var ikke flatterende. Negeren var født under

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

Guds forbannelse, og skulle fortsatt leve under denne så lenge det behaget Gud. Derfor hadde negeren ingen krav på frihet som andre mennesker. Å la negrene få full frihet var forbundet med en ikke liten risiko. Man stod da i fare for å slippe løs en gruppe mennesker som kunne krenke de mest hellige prinsipper i det menneskelige samfunn, nemlig ærbarhet og dyd.¹⁹

I mai 1838 besvarte Joseph Smith spørsmålet »Are the Mormons abolitionists?« på følgende måte:

No, unless delivering the people from priestcraft, and the priests from the power of Satan, should be considered abolition. But we do not believe in setting the negroes free.²⁰

Negrene burde ikke settes fri. Dermed var en dom felt over en bestemt gruppe mennesker. Negrene ble ansett som mindreverdige i forhold til andre frie mennesker. Hvorfor skulle de ellers holdes som slaver og derved bli berøvet sin frihet?

Mot slutten av sitt liv virket det som om Joseph Smiths syn på negeren var blitt noe mildere. Vi kan anspre anslag til en mer medmenneskelig holdning. I en samtale Smith hadde med noen eldste 2. januar 1843 angående dette emne, sier han blant annet:

I replied, they came into the world slaves, mentally and physically. Change their situation with the whites, and they would be like them. They have souls, and are subjects of salvation. Go into Cincinnati or any city, and find an educated negro, who rides in his carriage, and you will see a man who has risen by the powers of his own mind to his exalted state of respectability. The slaves in Washington are more refined than many in high places, and the black boys will take the shine off many of those they brush and wait on.²¹

Sett på bakgrunn av det som tidligere har vært nevnt, er dette andre toner. Smith er mer forsonlig i sin holdning. Han går til og med så langt som til å påpeke, at slavene i Washington er mer dannet enn mange som befinner seg på framskutte plasser. Hvis det var opp til Smith, ville han ved hjelp av strenge lover begrense negrene til deres egen gruppe, men la dem ellers på nasjonal basis bli likestilt med andre.²²

Selv om det siste peker i retning av en mer forsonlig holdning, er det langt fra noen reell likestilling i ordets egentlige betydning. De sorte har

et stort handikap allerede fra fødselen av. De er født inn i denne verden som slaver, både mentalt sett så vel som fysisk. Selv om de skulle kunne heve seg opp på et høyt nivå i samfunnslivet, og til en viss grad bli likestilt med andre samfunnsborgere, var og ble de annenklassens borgere. De skulle nemlig ved hjelp av strenge lovbestemmelser bli begrenset til sin egen gruppe eller rase.

På torsdag 8. februar 1844, ble det holdt et rettsmøte i Nauvoo, Illinois. Joseph Smith som var byens borgermester, administrerte retten. Her ble to negrer bøtelagt av Smith fordi de hadde forsøkt å gifte seg med hvite kvinner. Den ene av de anklagede ble bøtelagt med \$25.00, den andre med \$5.00.²³ Dette bare understreker at noen reell likestilling mellom neger og hvit var det ikke tale om.

I 1844 kastet Joseph Smith seg inn i det politiske kappløp om presidentembetet i USA. Nå gikk han inn for full avskaffelse av slaveriet senest innen år 1850. Slaveeierne skulle ikke tape økonomisk på dette, men få kompensasjon.

Petition, also, ye goodly inhabitants of the slave states, your legislators to abolish slavery by the year 1850, or now, and save the abolitionist from reproach and ruin, and infamy and shame. Pray Congress to pay every man a reasonable price for his slaves out of the surplus revenue arising from the sale of the public lands, and from the deduction of pay from the members of Congress. Break off the shackles from the poor black man, and hire him to labor like other human beings; for an hour of virtuous liberty is worth a whole eternity of bondage.²⁴

Denne uttalelse må ikke sees isolert, men på bakgrunn av den situasjon som Joseph Smith befant seg i. Det er en uttalelse gitt i en politisk kampanje. Opposisjonen mot slaveri vokste seg stadig sterkere i nordstatene. Derfor hadde Smith ikke noe annet valg hvis han skulle appellere til borgerne i nord. Det viser seg også at Utah grenen av mormonkirken holdt fast ved Joseph Smiths tidlige syn i denne sak.²⁵

Marvin Hill, som har undervist i historie ved Brigham Young University, Provo, Utah,²⁶ påpeker at Joseph Smith til en viss grad var en rasist, en som gikk inn for raseskille, en kolonisator, og bare leilighetsvis en som gikk inn for slaveriets avskaffelse. Han hadde visse elementer av liberalisme i sin tenkning, men disse hadde sine klare begrensninger. Hans holdning var preget av tvetydighet.²⁷

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

Hills uttalelser er interessante og understreker vesentlige momenter i vår sammenheng. Joseph Smiths syn på negeren og slaveriet kan til tider bære preg av tvetydighet. Noen ganger går han inn for en streng, restriktiv holdning, mens han i andre sammenhenger viser en større medmenneskelighet. Dog, til tross for en mer nyansert og liberal holdning som synes å fremstå mot slutten av hans liv, var og ble hans syn preget av rasisme.

Rasesynet utvikles videre

I 1852 undertegnet Brigham Young, Joseph Smiths arvtaker, en lov som legaliserte slaver av både negrer og indianere. Utah var en av de få steder i USA, om ikke det eneste, hvor man praktiserte slavehold av negrer og indianere på samme tid og sted. Dessuten var Utah i 1850 det eneste territorium i vest som hadde neger slaver. De som holdt slaver var vesentlig convertitter til mormonkirken og kom fra sørstatene. Utah som på dette tidspunkt var et territorium, skulle ved innlemmelsen i Unionen bli en slave stat. California derimot var et fritt territorium.²⁸

Det går klart fram av kildene at Brigham Young gjorde en forskjell på indianerne og negrene. Han hadde en mykere holdning overfor indianerne som i mormonsk teologi ble behandlet adskillig mykere enn negrene.²⁹ Negrene fikk ikke tillatelse til å inneha prestedømmet, noe som er av den største betydning for enhver mannlig mormon. Dette var ensbetydende med at negrene ikke kom til å oppnå den høyeste grad av salighet i den tilkommende verden.

...The first man that committed the odious crime of killing one of his brethren will be cursed the longest of any one of the children of Adam. Cain slew his brother. Cain might have been killed and that would have put an end to that line of human beings. This was not to be, and the Lord put a mark upon him, which is the flat nose and black skin. ... How long is that race to endure the dreadful curse that is upon them? That curse will remain upon them, and they never can hold the Priesthood or share in it until all other descendants of Adam have received the promises and enjoyed the blessings of the Priesthood and the keys thereof. ... They were the first that were cursed, and they will be the last from whom the curse will be removed.³⁰

Youngs uttalelser etterlater ingen tvil. Negeren må pent finne seg i å stille bakerst i køen. Han kan tidligst regne med å få del i prestedømmet etter oppstandelsen, fordi først må alle Adams etterkommere få del i prestedømmets velsignelser. Den måten negeren blir beskrevet på med den flate nese og sorte hudfarge er lite flatterende.

Ifølge mormonsk teologi har menneskene levd i en tidligere tilværelse før de ble født inn i denne verden.³¹ Livet i denne åndetilværelse bestod i prøvelser og utvikling. Åndene kunne engasjere seg i gode så vel som i onde gjerninger. 1/3 av åndene allierte seg med Lucifer og gjorde opprør mot Gud. De ble kastet ut uten legemer og ble djevelen og hans engler. De andre 2/3 stod på Kristi side. Men av disse var det noen som var taprere og mer helhjertet i kampen enn andre. De som var mindre tapre fikk seg pålagt restriksjoner for livet i denne verden. Disse var negrene som ble født i Kains ætt og fikk den sorte hudfarge. Kain ble forbannet med sort hudfarge på grunn av opprør mot Gud. De ånder som ikke var verdige til å inneha prestedømmet i mormonkirken, kom derfor til jorden i Kains ætt. Kains forbannelse fortsatte etter storflommen i Kams ætt. Kam, som var en av Noahs sønner, giftet seg med Egyptus, en etterkommer av Kain. Kains forbannelse ble så videreført i Kams ætt via Egyptus.³²

13. juli 1859 hadde Horace Greeley en samtale med Brigham Young i Salt Lake City. Greeley var en motstander av slaveri og redaktør av *New York Tribune*. På spørsmålet om mormonkirkens syn på slaveriet, svarte Young at de så på det som en guddommelig anordning som ikke skulle avskaffes før forbannelsen som ble uttalt over Kam ble fjernet fra hans etterkommere.³³

Young var meget bestemt når det gjaldt giftermål mellom hvite og sorte:

Shall I tell you the law of God in regard to the African race? If the white man who belongs to the chosen seed mixes his blood with the seed of Cain, the penalty, under the law of God, is death on the spot. This will always be so.³⁴

Den afrikanske rase var underlegen i forhold til den hvite. En eneste dråpe neger blod ville diskvalifisere en person fra å inneha prestedømmet. En måtte for enhver pris unngå å blande sammen disse to rasene,

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

hvor den ene representerte Guds velsignelse og den andre Guds forbannelse.

John Taylor, som var den tredje presidenten i mormonkirken, påpekte at forbannelsen som var blitt uttalt over Kain, fortsatte etter storflommen gjennom Kams hustru siden hun var en etterkommer av Kains ætt. Hvorfor var det så nødvendig at denne forbannelsen skulle fortsette også etter storflommen? Jo, det var fordi djevelen skulle bli representert på jorden like så vel som Gud. Gud kunne ikke være foruten djevelen. Han trengte djevelen og mange av hans tilhengere for å holde menneskene på matta. På denne måten ville menneskene lære å være avhengig av Gud, sette sin lit til ham og holde hans bud.³⁵

Wilford Woodruff, den fjerde presidenten i mormonkirken, understreket at Kains merke var »a mark of blackness«. Dette merke hvilte over Kain og hans etterkommere fra den tiden det ble gitt og til samtiden. Woodruff påpekte at det var millioner av Kains etterkommere, gjennom Kams ætt, i verden og at dette merke fortsatt hvilte over dem.³⁶

Det er klart at når slike synspunkter ble fremsatt og gjentatt av den ene leder etter den andre, kom det til å få stor innvirkning på dette samfunnet. Den øverste leder i mormonkirken stod den gang som nå i en særstilling. Han kunne motta åpenbaringer direkte fra Gud som var bindende for de troende. I tillegg henviste man til de autoritative skrifter for å begrunne og underbygge ens synspunkter.

Konklusjon

..., og han innbyr dem alle til å komme til ham og ta del i hans godhet, og han forbyr ingen å komme til seg, hverken svart eller hvit, trell eller fri, mann eller kvinne, og han husker hedningene, for alle er like for Gud, både jøde og hedning. (2. Nephi 26, 33).

Disse ordene fra Mormons Bok peker på at det egentlig ikke er noen forskjell på svart eller hvit for alle er like for Gud. Mormonkirkens historie i det forrige århundre forteller imidlertid noe annet. Her var det stor forskjell på svart og hvit som igjen fikk alvorlige konsekvenser. På grunn av utroskap i pre-eksistensen fikk negrene et mindreverdig legeme

i denne verden som bestod bl.a. i en flat nese og en sort hudfarge. De ble født inn i Kains ætt som var forbannet av Gud. De tilhørte en mindreverdige rase og var ikke berettiget til evangeliets fullstendige velsignelser.³⁷

Midt på 1830-tallet ble Joseph Smith spurt av noen misjonærer som arbeidet i sør-statene om negrene kunne inneha presteembetet. Til dette svarte han at det kunne de ikke, men de kunne bli døpt hvis deres herrer (slaveeierne) tillot det.³⁸

Her er ingen likestilling og heller ikke noe likeverd. Selv om f.eks. negrene kunne bli medlemmer av mormonkirken, var deres medlemskap ikke stilt på lik linje med de hvites. Det var en avgjørende forskjell hvor grensen gikk mellom den mørke og hvite hudfarge. Denne tankegang og holdning fikk negative konsekvenser langt inn i vårt eget århundre.

Noter

1. Einar Molland, *Kristenhetens kirker og trossamfunn*, Oslo 1976, s. 337.
2. William J. Whalen, *The Latter-day Saints in the Modern Day World*, New York 1964, s. 63.
3. Joseph Smith, *Den kostelige perle*, Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige - Den norske Misjon 1955, s. 68.
4. *Mormons Bok*, København 1969. De øvrige sitater i denne artikkel fra *Mormons Bok* er hentet fra denne utgave.
5. Jerald Tanner & Sandra Tanner, *Major Problems of Mormonism*, Salt Lake City 1989, s. 47-49; Jerald Tanner & Sandra Tanner, *Mormonism - Shadow or Reality?*, Salt Lake City 1982, s. 96-A - 96-B, 230-A - 230-D.
6. Leonard J. Arrington & Davis Bitton, *The Mormon Experience. A History of the Latter-day Saints*, London 1979, s. 195.
7. *Journal of Discourses*, 26 vols., Liverpool 1854-1886, Vol. 2, s. 143.
8. Whalen, op. cit., s. 55-57.
9. Fawn M. Brodie, *No Man Knows My History*, New York 1966, s. 130.
10. Whalen, op. cit., s. 57.
11. Brodie, op. cit., s. 131.
12. En avis utgitt av mormonene i Independence, Missouri.
13. Brodie, op. cit., s. 132. Se også Joseph Smith, *History of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, Salt Lake City 1978, Vol. I, s. 378-379.
14. *Ibid.*, s. 378-379.

Rasesynet hos mormonene i det forrige århundre

15. Ibid., s. 379. Kolonisering av de sorte i Afrika var ingen ny ide. Allerede i 1714 ble det foreslått å sende negrer tilbake til Afrika. For en nærmere behandling av dette tema se John Hope Franklin, *From Slavery to Freedom. A History of Negro Americans*, 5. ed., New York 1980, s. 176-179.
16. Joseph Smith, *History of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, Vol. I, s. 379.
17. Ibid., Vol. II, s. 436-438.
18. Ibid., s. 438-440.
19. Ibid., s. 437.
20. Ibid., Vol. III, s. 29. En abolitionist er en forkjemper for avskaffelse av slaveriet.
21. Ibid., Vol. V, s. 217.
22. Ibid., s. 217-218.
23. Ibid., Vol. VI, s. 210.
24. Ibid., Vol. III, Introduction XXVI.
25. Brodie, op. cit., s. 365.
26. Brigham Young University, Provo, Utah, eies av Jesu Kristi kirke av siste dagers hellige.
27. *Dialogue: A Journal of Mormon Thought*, Autumn, 1970, s. 99.
28. Tanner & Tanner, *Mormonism - Shadow or Reality?*, s. 277; Lester E. Bush, Jr. & Armand L. Maus, eds., *Neither White nor Black*, Utah 1984, s. 69.
29. Ibid., s. 67-69.
30. *Journal of Discourses*, Vol. 7, s. 290-291.
31. Smith, op. cit., Mose bok 3, 5; Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, Second edition, Salt Lake City 1979, s. 589-590.
32. Ibid., s. 108-109, 526-528. Henvisningene her er tatt fra utgaven som ble trykt i 1966. Denne utgaven ble trykt opp igjen i 1979 (se note 31), men da ble visse deler omarbeidet/utelatt, som f.eks. avsnitt som omhandlet negeren. Dette burde forfatteren/-forlaget gjort leseren oppmerksom på.
33. Horace Greeley, *An Overland Journey*, New York 1860, s. 211.
34. *Journal of Discourses*, Vol. 10, s. 110.
35. Ibid., Vol. 22, s. 304; Vol. 23, s. 336.
36. *The Latter-day Saints' Millennial Star*, Liverpool & London 1840-1970, Vol. 51, s. 339.
37. John J. Stewart & William E. Berrett, *Mormonism and the Negro*, Orem, Utah 1960, s. 46-47.
38. Ibid., 2. del, s. 11.

Summary

»The Race Issue Among the Mormons during the Previous Century« - The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (also known as the Mormon Church) was established on April 6, 1830, by Joseph Smith, Jr. in Fayette, New York. The Mormon Church claims to be not only a Christian church, but also the only true church here on earth. In addition to the Bible, this church has several authoritative sacred scriptures, such as the Book of Mormon, Doctrine and Covenants, and the Pearl of Great Price.

One of the issues that has haunted the Mormon Church down through the years and caused considerable embarrassment and unrest, has been the race issue. Why were Negroes prohibited from entering the priesthood? Why were the Indians and the Negroes stigmatized? Why should a white skin be considered better and more favorable than a dark skin?

The intention of this article is to throw some light on this issue and see how it developed during the previous century. It is important in this context to examine the Mormon scriptures. What did they have to say about this issue? And what about the church leaders? How did they look upon and tackle these problems? The leaders of the church had great authority and power. What they said and did had far-reaching consequences in the church and created a pattern for others to follow. The following century is a case in point.

Johnnie Glad

Høyskolelektor, cand. theol. og magister

Stavanger Lærerhøyskole

Stavanger

Norge